

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

10 De octaua conditione census.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

fraus, quando est tacita pactio, quando itidem emptor non emerit censum, nisi venditor anticipato solueret. Præterea quando necessitate compulsus venditor sese obligat emptori ad soluendam anticipato annuam pensionem, ut emptor ipse voluerit. At quando debitor census sponte sua anticipato soluit, Constitutio Pij V. creditorem non prohibet accipere.

Tertio quaeritur, quid sit dicendum, quando pactum est, ut anticipato fiant solutiones, & ita in aliquot annos facta sunt? Questio in eo consistit, An non solum peccatum sit, sed etiam restituendum id, quod est acceptum? Respondeo, Constitutionem Pontificiam vetare, ne anticipato census annuus solvatur ex pacto, quia huiusmodi solutio anticipata, foeneraria, & usuraria habetur, quare non solum pactum iniquum, sed etiam usurarium censetur, ac proinde pensiones annuae, anticipato solvuntur, restituenda sunt.

De octava conditione census.

CAPVT X.

OCTAVO in Constitutione Pij V. habetur sic: [Conventiones directæ, aut indirectæ obligantes ad casus fortuitos, eum, qui alias ex natura contractus non tenetur, nullo modo valere volumus.]

Hæc conditio posita est in gratiam venditoris census: & est æquissima, quia emptor debet periculum subire rei sibi venditæ: nam sicut emolumentum, & commodum rei venditione perfecta ad emptorem pertinet, sic etiam periculum, & damnum. *l. Necessario. ff. de Periculo rei vend. & emptor census debet periculum sustinere census sibi venditi.*

Primo quaeritur, An venditor census possit obligari actione hypothecaria de evictione? Respondeo, posse, quia Pontifex solum prohibet, ne obligetur contra naturam contractus: at huiusmodi obligatio est emptioni, & venditioni consentanea: nam si res supposita censui euincatur in totum, vel ex parte, debet venditor venditionem defendere. *l. ff. de Evict.* Deinde si res illa non fuerit libera, sed alteri obligata, venditor etiam iure compellitur eam liberam facere; ergo emptor his obligationibus tenetur ex natura contractus.

Casus etiam fortuiti sunt in duplici differentia: Aut enim sunt casus in ipso censu, aut in ipsa re censui subiecta, & in utriusque vim, & locum habet Pontificia Constitutio.

Secundo quaeritur, An hæc conditio ex natura contractus requiratur, an solum ex Constitutione Pontificia? Conradus, Sotus, Couarruias, & Benedictus Bonius, qui putant in omni censu reali obligatam esse personam venditoris: ita ut si res obstricta censu fortuito perierit, adhuc venditor emptori obligetur, & debeat aliunde censum annuum solvere.

Dicent illi, hanc conditionem ex iure scripto, non naturali esse necessariam: sed Nauarrus, Virginius, & alij respondebunt, requiri ex natura contractus: quia conditione completa, periculum rei venditæ ad emptorē spectat. Cum item res perit, Domino suo perit, non alteri: ergo si res obligata censui fortuito perit, census extinguatur: Et hæc est verior sententia.

De nona, & decima conditionibus census.

CAPVT XI.

NONO prohibetur Pij V. Constitutione, Ne vltimo pacto adiecto auferatur, aut restringatur facultas alienandi rem suppositam censui.

Hæc etiam conditio posita est gratia venditoris, qui eam retineat penes se dominium rei, in qua censum constituit, debet esse sui rei moderator, & arbiter. *l. In re mandata. C. Mandati.* Sicut enim testator nequit prohibere, nisi iustis de causis, ne possit hæres bona alienare. *l. Filiusfamilias. ff. Digni. ff. de Legat. 1.* Sic emptor census nequit ea lege censum emere, ne venditor possit fundum, in quo est census constitutus, alienare.

Primo quaeritur, An hæc conditio census cum iure naturali congruat? Ratio dubitandi est, quoniam si res supposita censui arbitrata venditoris vendi possit, eo ipso aliquando ad possessorem deveniret, qui vel ob nimiam potentiam, vel inopiam, vel etiam malitiam nollet, aut non posset annuam pensionem solvere. Accedit, quod res est obligata censui, eo ipso igitur habet in ea aliquod ius emptor; ac proinde nequit venditor absque eius consensu eam rem vendere. Respondeo, conditionem æquissimam videri, quia censuales contractus est ab emphyteotico, & feudali omnino distinctus: nam rei in feudum, vel emphyteusum data directum dominium est penes eum, qui rem dat, & ideo possessor absque consensu Domini, eam rem alienare non potest: at vero directum dominium rei obligatæ censui, retinet penes se venditor census: ergo non est, cur veterem eam distrahere, & alienare. Præterea nullo damno Dominus census afficitur, quia non emit rem, in qua est census, sed censum annuum.

Postremo in ea Constitutione Pontifex decernit, ut si venditor rem vendere voluerit, id primitū denunciet emptori census, ut si ei libuerit, tantidem rem illam emat, sin minus, re alteri vendita, onus ad illum emptorem transibit, ita ut Dominus census debeat pensionem annuam exigere à secundario rei possessore, non à primario venditore. Quod si possessor secundarius noluerit, aut non potuerit censum annuum solvere, sibi imputet Dominus census, qui noluit rem rem emere, & tamen consensit in venditionem.

Sed quid dicendum, si eo infcio res vendita fuerit? poteritne convenire venditorum census, an vero tantum possessorem? Couarr. *lib. 3. var. resol. cap. 7. num. 22.* generatim docet, possessorem, non venditorum conveniri posse, quia res cum suo onere ad possessorem transit. Sed Virginius *de censibus par. 1. num. 23.* censet, in casu, de quo loquitur, Dominum census, & actionem habere, etiam in venditore, ita ut possit eum, vel eius hæredes in iudicio convenire, eo quod ipso infcio res est alteri vendita, ac proinde potest annuum censum exigere, vel à possessore rei, vel à venditore.

Secundo quaeritur, An Titius debitor census possit rem censui subiectam dividere, ita ut duobus, pluribusque in partes diuisam vendere queat? Respondeo cum Nauarr. *in commen. de usur. num. 114.* & Virginius *de censibus par. 2. num. 31.* posse: hoc enim nec est contra naturam contractus, nec contra Constitutionem Pij V.

Cæterum si pars rei censu obstricta vendenda sit, hoc denunciari debet Domino census, isque, si velit emere, est ceteris præferendus, & per mensuram expectandus iuxta Constitutionem Pij V. Nam lex quidpiam statuens de toto, v. g. fundo, habet quoque vim in parte eius. Vnde quemadmodum Pontificia Constitutio præcipit, ut moneatur, & certior fiat Dominus census, si totus fundus vendendus sit, sic etiam præcipit, ut ei denunciatur, si pars fundi sit distrahenda.

Tertio quaeritur, Quid sit dicendum, quando debitor fundum censui obligatum in plures partes diuisum pluribus